

מצב בו חברות מסחריות מובילות מחזיקות מחלקות עיצוב ופיתוח המתמחות במעורבות הנטל הסביבתי של המוצרים אותם הן מייצרות. היתרונות של אקו-דיזיין הם רבים ורחבים יותר מדאגה סביבתית נטו. עבור היצרן עיצוב ירוק יכול להביא לחיסכון בהוצאות, בידול המוצר ממחברים בשוק, וכן פתיחת גישה לשווקים שבהם שולטים תקנים סביבתיים מחמירים או עיצוב שמאפשר הקדמת תקנים עתידיים. גם הצרכן יודע שמוצר שמקיים את ההמלצות של אקו-דיזיין כולל בתוכו התייחסות מהותית לבריאותו ולאיכות חייו, מקיים יעילות אנרגטית גבוהה יותר ממחבריו, ובכך מצמצם את עלות השימוש בו, ובנוסף מאפשר הנאה ממנו לאורך זמן בזכות עמידותו הן ברמת השימוש והן באיכות הוויזואלית.

עיצוב כתפיסת עולם
סטודיו מסילה מבקש לסלול דרך לתפיסת עולם עיצובית ולעיצוב כתפיסת עולם. "מתוך אמונה שכמעצבים יש לנו את הפוטנציאל להשפיע באופן משמעותי על החברה בה אנחנו חיים, מתמקד סטודיו מסילה בתחום ה-sustainable design ומעצב מוצרים המזמנים אנשים לאמץ אורח חיים מאוזן יותר עם הסביבה". מסבירים שלומית ואביטל לוי, מעצבים אחים, את הרציונל שמאחורי פעילותם הייחודית. "מטרתנו היא שמירת הקיים, צמצום נזקי הזיהום והפחתת בזבז משאבים וחומרים ע"י שימוש חוזר במוצר כחלק מתהליך העיצוב ונקיטת אסטרטגיות של עיצוב אקולוגי. החומרים בהם אנחנו משתמשים נאספים על ידינו רגע לפני זריקתם והופכים לאובייקטים חדשים ברמות גימור גבוהה וחזות שאינה מעידה שנעזרו מחומרים ממוחזרים. מלבד היתרון של חסכון במשאבים, הדגש הוא על הפכית האובייקטים ה"זנוחים" לאובייקט חדש, שאינו מרמז על תפקידו בחיים הקודמים. אנו שואפים להתאים את המוצר

לבחון את מנהגי החיים שלנו מהיסוד רוב המעצבים כיום מתרכזים באסטרטגיות של "עיצוב ירוק" או אקודיזיין (Ecodesign), שהינה גישה לעיצוב המכלילה שיקולים סביבתיים כקו מנחה בתהליך הפיתוח של מוצרים ושירותים. הרעיון המרכזי בגישות אלו הוא מעורבות הנטל הסביבתי של מוצר על הסביבה דרך שימוש במערך שיקולים של מכוונות חכמה, בחירה מושכלת של חומר, ייעול תהליכי הייצור והשימוש וחשיבה על החיים שאחרי.

"החשיבה הקלאסית של עיצוב בר-קיימא מתבססת על משולש השיקולים: People-Planet-Profit ומוסיפה לתוך מערך השיקולים של אופטימיזציה מבחינת הנטל הסביבתי של מוצר גם התייחסות מבוססת על ערכים של צדק אתי וחברתי כמו חלוקה צודקת של משאבים ואפשרויות בין אנשים מרקעים שונים וביעו לבין הדורות הבאים, תנאי עבודה הוגנים, היעדר נזול בתהליכי ייצור וקידום שוויון הזדמנויות". מוסיפה אלה.

"להבנת, התפקיד המרכזי שיש לעיצוב בר-קיימא היום הוא לבחון את מנהגי החיים שלנו מהיסוד ולהציע פתרונות מהפכניים לאופן שבו אנחנו מקיימים צרכנו תוך השתתפות במערך החוקים לפיהם פועל הטבע. תפקידו הנוסף הוא יצירת מוטיבציה לבחינת אורח חיים באופן שיאפשר גיבוש דפוסי חיים מאוזנים יותר עם הסביבה, תוך חיזוק המרקם החברתי-לוקאלי".

האם לא מדובר בטרנד חולף? "בהחלט לא. זה כבר כמה שנים שאנו מתחילים להבין שחשיבה סביבתית בעיצוב היא לא רק למחבקי עצים, אלא מגמה מתבססת שיש להניח שבקרוב מאוד תהפוך להיות תנאי סף לכניסת מוצר לשוק. תקנים בינלאומיים שונים וחקיקה מתקדמת בעולם בכלל ובאיחופה בפרט, יצרו

המונח "קיימות" (Sustainability), שהוא חלק בלתי נפרד מכל המגמה הירוקה ששוטפת את העולם, נולד בסוף שנות השמונים והתריע על דחיפות לפיתוח כלכלי שאינו מדלדל את המשאבים הטבעיים של כדור הארץ או יוצר נזק בלתי הפיך לסביבה. פיתוח בר-קיימא מוגדר כפיתוח שאינו פוגע בבסיס המשאבים שעליהם הוא נשען, ועונה על צרכי הדור העכשווי מבלי להתפשר על יכולתם של הדורות הבאים לקבל מענה לצורכיהם. המונח עיצוב בר-קיימא גזר ישירות ממונח זה, והתפיסה שעומדת מאחוריו היא זהה.

"אם מנתחים את גידול האוכלוסין ואת העלייה ברמת החיים מגיעים למסקנה שאם כל תושבי העולם היו חיים ברמת חיים הדומה לזו של העולם המערבי היינו זקוקים לפחות ל-5 כדורי ארץ כדי לספק את צרכינו". אומרת עדיטל אלה, מעצבת מוצר המתמחה בעיצוב בר-קיימא, בוגרת לימודי תואר שני בהיבטים סביבתיים וחברתיים של עיצוב, מרצה במסלול "עיצוב-סביבה-חברה" במכון הטכנולוגי חולון ויועצת לארגונים בנושאי קיימות. "מכיוון שיש לנו, לפחות כרגע, רק אחד, וגם בו במקום לחיות מהרביית אנו חיים (ומכלים) את הקרקע, הקריאה למעצבים היא לבחון, להמציא ולפתח דרכים חדשות ויעילות פי 5 או יותר לחיות ולשגשג על הכדור".

אחת הבאז וורדס הלוהטות ביותר בעולם כיום היא איכות סביבה. מאז שאל גור גם הפך את הנושא הסביבתי לסקסי - חברות עסקיות, משקיעים, צרכנים ובעלי עניין אחרים דורשים לדעת מהם ההיבטים הסביבתיים והחברתיים של כל אקט צרכני או תרבותי שהם מעורבים בו. **מה שהיה פעם נחלתם של מחבקי עצים ופנאטים מטעם עצמם הפך להיות פרמטר המשפיע על התרבות שבה אנו חיים,** על הרגלי הצריכה, הייצור ועל עולם העיצוב. מהו עיצוב בר-קיימא, כיצד פועל האקודיזיין ואילו בשורות אקולוגיות מציעים המעצבים

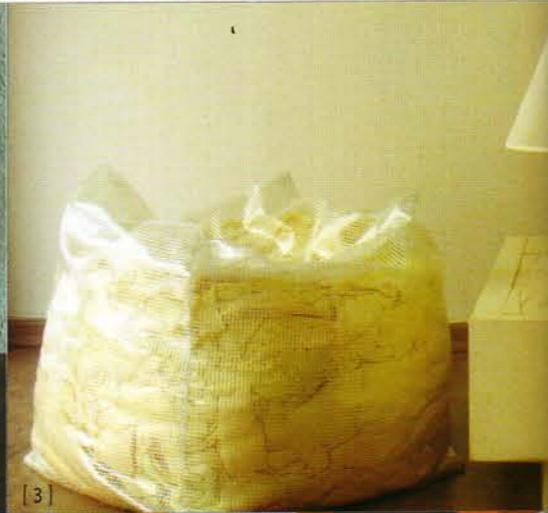
לעולם ירוק ECODESIGN

[מאת לימור בר נתן]

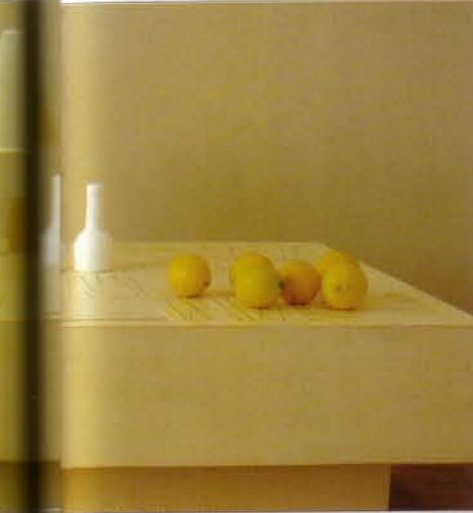
1. תיק אדסון ראובן, חליפה בנג'מין שייין-מתוך תערוכת eco style, 2. קנה-קש-סל מפקקי בקבוקים, 3. סטודיו מסילה, 4. קמחי תאורה-נייר ממוחזר, 5. וסטו-הסדרה האקודיזיין, 6. מודי קרמיקה-אריחי זכוכית ממוחזרת בהדבקת שרף, 7. הביטאט-קורטא מקרטון ממוחזר

[4]

[3]

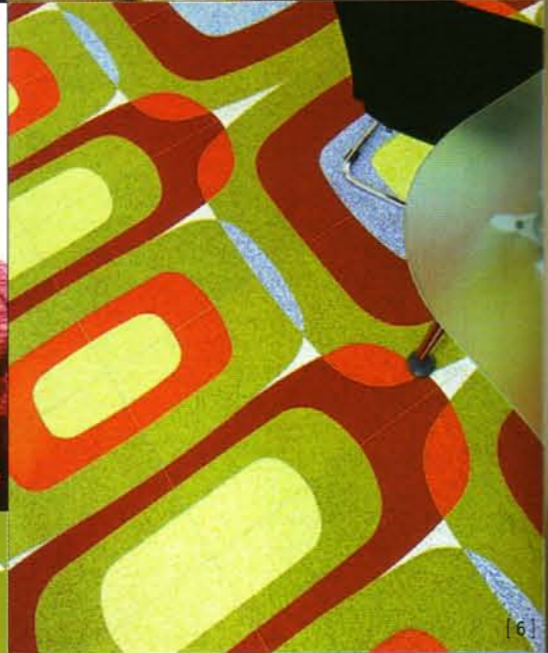
[2]

[1]

[7]

[6]

[5]

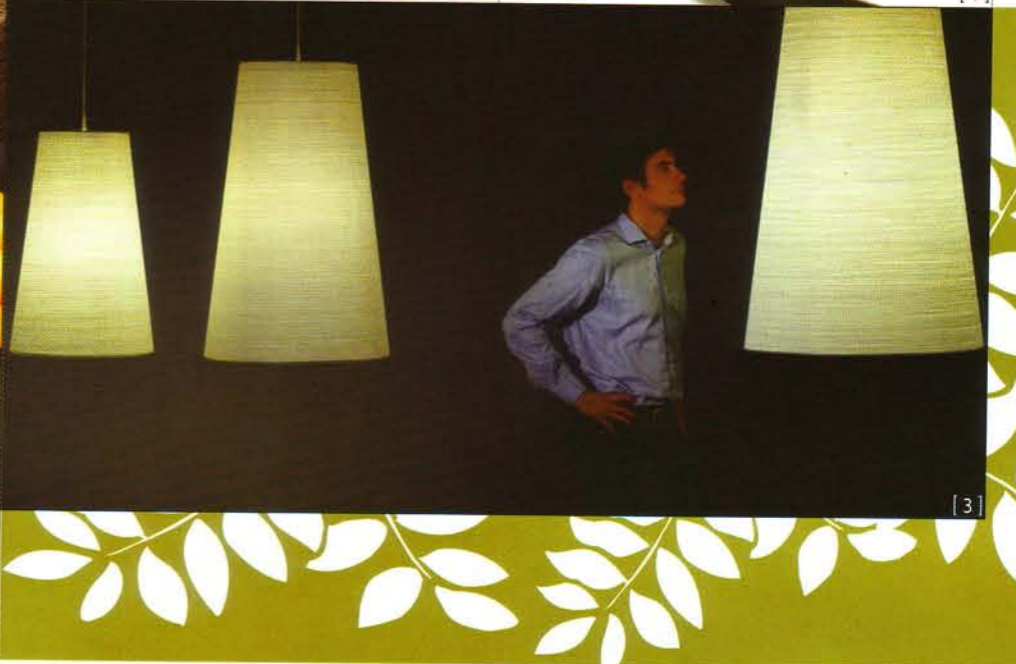

1. קנה-קש-כלי אוכל ממוחזרים ואקולוגיים. 2. RD4 פסולת של חומרים פלסטיים ממוחזרים. 3. וסטו-הסדרה האקולוגית. 4. הביטאט-כורסא מקרטון ממחזור

עיצוב "ירוק"

היכולת למצוא יופי בבלתי רצוי, בבלתי אהוב ובנטוש, בחברה שבה אנחנו "חיים כדי לזרוק" מאתגרת את המושגים המקובלים שלנו על ערכם של חפצים ויופיים ומציגה היבט אחר על מה שאנו רגילים לראות כמחזור. מגמת המחזור וה"עיצוב הירוק" שמופיעה זה מספר שנים בכל תערוכות העיצוב אינה יורדת מסדר היום אם כי נדמה שלאחרונה היא מתחדדת ומעלה על פני השטח שאלות מורכבות יותר באשר לדרך ההתמודדות שלנו עם הנושא הסבוך הזה. להמציא משהו חדש, יפה ושימושי כבר לא מספיק בימים אלו, עיצוב טוב, חייב להיות משהו שאנו יכולים להשתמש בו במצבון שקט מבלי לדאוג ולשאול את עצמנו איך ייצרו אותו וממה הוא עשוי, ובעיקר איך ניפטר ממנו בבוא הזמן. תשובות ומענה להתמודדות עם העיצוב הירוק וחשיבותו בעיצוב ובחיי היומיום בפרט, יבואו לידי ביטוי במסגרת **ביתן NEO של תערוכת ריהוטים 09**, הנערכת זו השנה ה-30 ברציפות במהלך חול המועד סוכות. NEO יציג את הטרנדים הבולטים וימחיש בדרך שונה ומקורית את התשובה לעיצוב הירוק.

1. תיק מקרטון ממוחזר - ירוק ריהוטים 09. 2. קנה-קש-מכלים מצמינים. 3. 'איר דום-נייר ממוחזר

מעצבים את גופי התאורה. חומרים כמו זרדים, צדפים, עלים יבשים ועוד חומרים בשימוש חוזר מהטבע" בעולם לוקחים את השימוש במוחזרים אפילו צעד אחד קדימה. אחת הדוגמאות המעניינות יותר, היא כסא צבעוני מיוחד העונה לשם RD4 על שום היותו משורטט באופן גס ולא מדויק (roughly drawn), אם אתם רוצים לדייק, העשוי ב-100% מפסולת של חומרים פלסטיים ממוחזרים ושוארג ביד. הכסא, שיש לו את כל הכוונות והיכולות להפוך לאייקון עיצובי, הוא אחד המבשרים הרמים ביותר - אליבא ד-מוחזרים באנגליה, של עתיד העיצוב בר-הקיימא. יתרה מזאת שאי אפשר להתעלם ממנה וההכרזה הבולטת על נכחותו בעולם, מספק הכסא גם חווית ישיבה לא רעה בכלל. חרף מראהו הפתוח והאוורירי, המבנה הפלסטי והגמישות הטבעוה בו מאפשרים למשקל הגוף לנוח עליו בחופשיות ולהתעצב סביב לגוף היושב עליו. עוד נושא שלא תצטרכו לדאוג בגיטו (אחרי שתשלמו את כל אותם 1848 דולרים שהוא שווה) הוא שגם לשכנים יהיה בדיוק אותו כסא. RD4 יוצר במהדורה של 100 כסאות בלבד, כשכל אחד מהם הוא שונה מאחיו לסדרה. אין ספק שהמונח "יושב טוב" מעולם לא התאים לאף כסא כמו לכסא הזה. עיצוב בר-קיימא, אם כן, הוא אחד התחומים המרתקים והמפריים ביותר בעולם העיצוב כיום. האתגרים שהוא מציב בפני העוסקים בו כוללים חשיבה מחוץ לקופסא, תעוזה וכשר המצאה כדרך להתמודדות כנה עם איכות החיים של כולנו.

הטבעיים, בהמשך ישיר לדיון החשוב על הקשר שבין תרבות הצריכה העולמית ומצבו העדין של כדור הארץ. ברשת סוהו ניתן למצוא אוסף גדול של פריטי עיצוב ישראליים ששמים דגש על הסביבה ואיכותה ועושים שימוש בחומרים ממחוזרים תוך שמירה על אסתטיקה עיצובית. אזה קמחי, מנכ"ל ומבעלי קמחי תאורה, המציגה בימים אלו קולקציה של מנורות המיוצרות בשיילוב שקים, מסכימה עם הדברים: "עיצוב ירוק, או עיצוב בר קיימא, עוסק בשמירת הקיים. צמצום מספר האובייקטים המיותרים, צמצום נדקי הזיהום והפחתת בזבז המשאבים המזהמים. בתחום עיצוב המוצרים, מושם דגש רב על עיצוב חפצים רב פעמיים ועמידים לאורך זמן תוך שימוש מינימלי באריזות" היא אומרת.

5. עיצוב צומח השרון

"גוונים" משרדות, המעסיקה אנשים עם מוגבלות. הם אלו שתופרים את בדי הלבד לגופי התאורה של ליון, הבוחר לתרום בכך גם לסביבה האנושית ולקהילה, מעבר לסביבה האקולוגית. "על אף שזה מייקר את עלות הייצור, אני חושב שיש ערך מוסף למצב כשעומד מאחוריו רעיון שכזה", הוא מסכם.

גם השחקנים הגדולים עוברים לירוק מרכזי מחקר בכל רחבי העולם המנבאים את הטרנדים העתידיים בעולם העיצוב מצביעים לכיוון העיצוב הטבעי, הבא לקצץ את השימוש במקורות הטבע ועידוד שמירה על כדור הארץ כאחד הטרנדים הבולטים. אין פלא כי התעשייה כולה, החל בחברות ענק וכלה במעצבי פנים, מעצבי אופנה ואפילו מעצבי מכוניות, ממחרים להצטרף לטרנד הסוחרף. "בתקופה האחרונה, נושא המודעות לאיכות הסביבה מעסיק קהילות רבות ובהם גם קהילות המעצבים. מיטב בתי העיצוב מגייסים פתרונות יצירתיים כדי ליצור עיצובים אשר עשויים מחומרים אקולוגיים ושבתהליך ייצורם אינם פוגעים באיכות הסביבה. המגמה זו, הביאה איתה עיצובים רבים אשר נוצרו בהשראת הטבע ועוצמתו הפראית", אומר המעצב משה קסטיאל "קסטיאל".

"אחת המגמות שתבלוט השנה בעולם העיצוב תבוא לידי ביטוי בטרנד האקולוגי", מוסיף עציון ואלך, מנכ"ל ומבעלי רשת סוהו. "העיצוב האקולוגי-סביבתי נובע מהעלאת המודעות לאיכות הסביבה, והוא תופס תאוצה ובקושי. מדובר בעיצוב המבקש לעשות שימוש מושכל וחכם במשאבים

לצרכיו של המשתמש ולעצב אותו בסגנון קלאסי שאינו מושפע מטרנדים חולפים. יצירה מסוג זה מוסיפה פן אנושי ואינטימיות, המנחה אותנו לכל אורך העשייה - מהרגע שבו אנו "מצילים" אובייקטים זנוחים ואוספים אותם לחיקנו, דרך החשיבה ותשומת הלב הענתת לכל אובייקט, ועד לסוף התהליך בו התוצר הסופי משדר אינטימיות ומתפקד כאובייקט יחיד במינו".

סטודיו "שוליים" לעיצוב אקולוגי של המעצב שולי ליון הינו סטודיו לעיצוב הממוקם במושב בני ציון. הסטודיו מתמחה בפיתוח וייצור סדרות קטנות של גופי תאורה, ריהוט ואביזרים לבית, למשרד, ולמקומות ביולי מחומרים טבעיים וממוחזרים. "בתהליך העיצוב בסטודיו החומרים נחקרים ומעובדים, עוברים תהליכים תעשייתיים העומדים כולם בתקנים "ירוקים" אשר מצמצמים את הזיהום ובזבז האנרגיה, והופכים למוצרים המבטאים חדשנות ומודעות אקולוגית, אומר שולי ליון. בוגר ויצ'ו חיפה ו'אסכולה' לעיצוב. "אני רואה חשיבות רבה בשימוש בחומרים טבעיים וממוחזרים והבאתם לקדמת הבמה של עולם העיצוב והצריכה כחלק ממגמה עולמית של חשיבה על הדורות הבאים וצורך לעבור בדחיפות לשימוש בחומרי גלם ותהליכי ייצור שאינם מזיקים לאדם ולסביבה".

ליון מזמין את לקוחותיו להחזיר את מוצריו אל הסטודיו שלו כאשר יסיימו להשתמש בהם ולא לזרוק אותם לזבל. הוא מבטיח למחזר כל חלק אפשרי, לנצל את החלקים השונים למוצרים העתידיים ולהשקיע את מסורת השמירה על הסביבה המתקיימת בבסיס העיצוב של המוצרים בסטודיו. כהרחבה של אותה תפיסה ידידותית לסביבה, עובד ליון עם עמותת

